

munkát végezhesünk. Felvettük a kapcsolatot a megyei honismereti szövetség vezetőivel, hogy a klub munkája bekapcsolódhasson az országos honismereti mozgalomba.

Örülünk, ha más település honismereti klubjával, szakkörével is jó kapcsolatot alakíthatnánk ki tapasztalatesere céljából. Szívesen hívjuk városunkba az érdeklődő helytörténészeket vagy helytörténettel foglalkozó csoportot. (Címünk: 4220 Hajdúböszörmény, Március 15. u. 4. T.: 52/220-060).

Mónus Imre

In memoriam

Galambos Iréneusz

(1920–2007)

Dr. Galambos Ferenc, Iréneusz atya neve a Felső Örségen kívül a széles világon ismert: a legmagyarabb burgenlandi község, Alsóór nyugalmazott plébánosa, szentszéki ülnök, bencés szerzetes volt. Egész életében a hit és a magyar kultúra ügyét szolgálta minden erejével.

Hatgyerekes értelmiségi családból származott. Édesapja magyar-latin szakot végzett az egyetemen, egy ideig teológiát is tanult, majd a jogi doktorátust is megszerezte. A tanulás nagy fontosságú szerepet játszott a család életében.

„Hároméves koromban már iskolába jártam” – mondta tréfásan magáról. Édesanyja tanítónő volt előbb Burgenlandban, majd Alsópakony-

pusztán, s bevitte magával kicsi fiát a tanterembe, mivel nem volt, aki vigyázzon rá. „Ötéves koromban meg már egyetemre jártam” – emlékezett vissza. Édesapja a budapesti egyetem gondnoka lett, lakásuk az egyetem központi épületében, a Quaesturán volt. Kisiskolás korában egy évet Ausztriában tanult, s már ekkor elsajátította a német nyelvet. Pesten a bencés gimnáziumba járt, kiváló tanárok kezébe került. Iskolai éveit a cserkészlet nevelte önállóságra és a közösség szolgálatára. Az érettségi után maga is bencésnek jelentkezett. A teológia mellett magyar-német tanári szakos diplomát szerzett az egyetemen, s a cserkészmozgalmat pályája során később is folytatta.

1944-ben ott lett tanár, ahol maga is diákoskodott: a pesti bencéseknel, majd a csepeli munkások kéreására – az akkori Kisgazdapárt, a Szociáldemokrata Párt és a Magyar Kommunista Párt hívására – a rend Csepelen új gimnáziumot alapított (ma is a kiváló bencés tudós, Jedlik Ányos nevét viseli), s Galambos atya három éven át itt tanított. Az iskolák államosítása után Tökölre, majd Adonyba került plébánosnak. Továbbra is sokat foglalkozott a gyerekekkel: nyolcvan tagú ministránsgárdája, nagy énekkara volt. Mikor Svoy püspököt házi őrizetbe vették, Galambos atya működését is megköszönték. Ekkor újra beült az iskolapadba: folytatta a teológiai tanulmányokat, s doktorátust szerzett. Disszertációja a középkori magyar egyházi évvél foglalkozott. 1948 karácsonyán „kincésből” ismét bencés lett: a győri gimnáziumba került s hittant és történelmet tanított. Nyaranként evező- és biciklitúrára vitte a diákokat.

Az 1956-os forradalom is Győrben érte. Beszédeket tartott – néhányat a rádióban is – kivonult az ifjúsággal a városháza elé, ahol az ÁVH belelőtt a tömegbe. Francia és német nyelvtudása révén tájékozott a nyugati újságírókat az eseményekről. Szigethy Attila nyílt parancsával Bécsben is járt, megszervezte a segélyszolgálatot. Másodsor már csak a határig jutott. Részt vett a Forradalmi Tanács vezetőségének munkájában is. Amikor a helyzet kilátástalanná vált, házfőnöke tanácsára – gyalogszerrel, Brevíriummal a hóna alatt – elhagyta Magyarországot.

Ausztriában Kőnig érsek a traiskircheni menekülttábor lelkeszévé nevezte ki. Kápolnát rendezett be, napilapot indított „Élni akarunk” címmel. Előadásokat, táncesteket rendezett, ének- és zenekart szerve-

„Ötéves koromban meg már egyetemre jártam” – emlékezett vissza. Édesapja a budapesti egyetem gondnoka lett, lakásuk az egyetem központi épületében, a Quaesturán volt. Kisiskolás korában egy évet Ausztriában tanult, s már ekkor elsajátította a német nyelvet. Pesten a bencés gimnáziumba járt, kiváló tanárok kezébe került. Iskolai éveit a cserkészlet nevelte önállóságra és a közösség szolgálatára. Az érettségi után maga is bencésnek jelentkezett. A teológia mellett magyar-német tanári szakos diplomát szerzett az egyetemen, s a cserkészmozgalmat pályája során később is folytatta.

zett, nyelvtanfolyamot tartott, tolmácsolt, iskolát létesített a gyerekeknek, megalakította a cserkészetet – s minden módon segítette a több ezernyi magyar menekültet.

1957 elején Münchenben kezdte meg a menekült magyar diákok tanítását. Később a gimnázium átköltözött Burg Kastlba, ahol harminchat évesen igazgatóvá nevezték ki. A tanítás mellett énekkart, színjátszó kört, táncsoportot, cserkész-életet szervezett. Miséit minden hónapban közvetítette a Szabad Európa Rádió. Rómában is járt a zsinat alatt, posztgraduális képzésen vett részt az Institutum Liturgicumon. Megkapta a német állampolgárságot – s Magyarország kivételével mindenhol utazhatott. 1969-ben Amerikában végiglátogatta azokat a helyeket, ahol magyarok laknak.

49 évesen új fába vágta fejszéjét: Burgenlandba került, a felsőlövői állami, valamint az evangélikus gimnázium katolikus hittanára lett. Felsőőrött minden vasárnap magyar misét tartott. A pannonhalmi bencések Burgenlandban levő birtokainak ügyeit rendezte (a magyarországiakat mind államosították). Alsóőrben, az elemi iskolában két nyelven tanította a hittant s az idős plébánost helyettesítette. Keresztelt, temetett, esketett – s 1977-ben a püspök plébánossá nevezte ki. A nyolcvanas években a felsőőri Kereskedelmi Akadémia és a Felsőbb Szakiskola hittanára is volt. Az ökumenizmus lelkes híveként összefogott a felsőőri reformátusokkal és az őriszigeti evangélikusokkal. A pápi teendők mellett elkezdte az ifjúsági munkát, Alsóőrött is megszervezte a cserkészetet, lerakta a könyvtár alapjait, a pedagógusoknak magyar nyelvtanból és helyesírásból tanfolyamot indított. Bekapcsolódott a magyarországi Anyanyelvi Konferencia, valamint a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület munkájába. Kutatta a vidék magyar vonatkozású adatait, az itt született híres emberek életét és munkásságát, s sokat tett azért, hogy Felsőőrben megnyíljon a kétnyelvű gimnázium. Felejthetetlen rendezvényei hozzájárultak a burgenlandi magyarság szellemi fejlődéséhez. Meghívta többek közt Ablonczy Lászlót, a budapesti Nemzeti Színház igazgatóját, Andrásfalvy Bertalan, Gazda József, Horváth Sándor néprajzkutatót, Barsi Ernő népzene-kutatót, aki az ő segítségével gyűjtötte össze az Őrség dalait, Czine Mihály és Nemeskürty István irodalomtörténest, ifj. Csoóri Sándort és a Muzsikás együttest, Bánffy György budapesti, és Farkas Ibolya, Illyés Kinga és Lohinszky Loránd marosvásárhelyi színművészt, Gereben Ferenc olvasásszociológust, Imre Samu és Pusztay Árpád nyelvész professzort, Juhász László és Szakály Sándor történészt, Kóka Rozália népművészt, László Gyula régész-professzort, Lászlóffy Aladár Kossuth-díjas író, Olosz Ella iparművészt, Pozsgay Imre volt államminisztert.

Az alsóőri „öreg iskolában” a Magyar Média- és Információs Központ (UMIZ) elhelyezésének megvalósításában is segített. Nevéhez fűződik a Magyar Intézet megalapítása, melynek a plébánia épületében adott helyet. A plébániát testvére, Galambos Gyula okl. mérnök tervezte. Az Intézet több kis szobából, teakonyhából, fürdőszobából állt, itt szállhattak meg az Őrség kultúrájáért dolgozó, akkor még igen kevés pénzzel rendelkező magyar tudósok, a tudományos ülések résztvevői. A lakóhelyiségek mellett konferenciaterem és kézikönyvtár is rendelkezésre állt az ide látogatóknak. A plébánia alagsorában, a nagy teremben próbált a néptáncsoport. Itt szükség esetén emeleten ágyakat is föl lehetett állítani, ahol cserkészcsapatok, énekkarok, táncgyűttek szállhattak meg. Nyugdíjba menetele után meg kellett érnie ezeknek a magyar közösségeket szolgáló helyiségeknek megszüntetését.

Galambos atya szerteágazó tevékenységét föl se lehet sorolni. Mindent megtett azért, hogy az emberekben az igazi értékek iránti igényt felébressze.

2002-ben nyugdíjazták s visszavonult a pannonhalmi bencésekhez. Bámulatra méltó aktivitásával, imádságos életével példát mutatott az ifjabb szerzeteseknek az „*ora et labora*” szellemében. Beteg rendtársait rendszeresen látogatta, ápolta, s a tudományos munkát sem hanyagolta el. Lefordította németre az 1809-es nemesi fölkeléssel kapcsolatos magyar és latin nyelvű, részben kézírásos szövegeket. Magyarra fordította több ausztriai bencés apát útinaplóját, akik 1805/06-ban Napóleon elől keletre (így Magyarországra is) menekültek. Rendezte Gidró Bonifác komáromi igazgató, tihanyi apát írásos hagyatékát. Készségesen kalauzolta a Pannonnalmára érkező vendégeket, különösen a régi burgenlandi ismerősöket. Ezer örömmel vett részt a Burgenlandi Magyarok Kultúregyesülete, valamint az UMIZ rendezvényein. Munkája elismeréseként számos kitüntetésben részesült, többek közt 1989-ben megkapta a Burgenland Tartomány Érdemkeresztjét, 1991-ben a magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjét.

2007. április 2-án, életének 87., szerzetességének 69., áldozópapságának 63. évében magához szólította az Úr. Pannonnalmán Várszegi Asztrik főapáttal mintegy harminc pap koncelebrálta gyászmiséjét, majd a Boldogasszony-kápolna kriptájában helyezték örök nyugalomra. Utolsó útjára elkísérték paptársai, barátai, tanítványai, az alsó- és felsőőri hívek, valamint a világba szétszóródott magyarok sokasága.

Radics Éva